

[LES DADES]

2. INTERVENCIONS ESCRITES

APORTACIONS DES DE LA PERSPECTIVA DE L'ESTRUCTURA SOCIAL A LA REALITAT LINGÜÍSTICA

Cristina SÀNCHEZ

Després de la lectura de les ponències em sembla que, des de la perspectiva sociològica, dos són els punts clau a destacar: la importància d'entendre la realitat lingüística separadament pels catalanoparlants i els castellanoparlants; i la importància, malgrat la dificultat, d'actuar sobre l'ús de la llengua en el marc social, cultural, polític i legal que tenim.

Pel que fa al primer punt, cal començar per una consideració prèvia general: trobo que actualment els conceptes de *castellanoparlants* (o no catalanoparlants) i *catalanoparlants* no són prou adients, ja que amb la normalització lingüística duta a terme la gran majoria de població és catalanoparlant encara que no l'usi o ho faci poc. Seria bo que la perspectiva d'anàlisi i la consideració dels col·lectius que adoptessin fos la que ens marca l'estructura social. En l'actualitat, des de l'estructura social els grups realment significatius si ens remuntem a dues generacions són:

- els nascuts a Catalunya de pares nascuts a Catalunya,
- els nascuts a Catalunya de pares no nascuts a Catalunya però nascuts a l'Estat espanyol,
- els nascuts a Catalunya de pares no nascuts a Catalunya i no nascuts a l'Estat espanyol,

- els nascuts a Catalunya de pares nascuts i no nascuts a Catalunya però nascuts a l'Estat espanyol
 - els no nascuts a Catalunya
 - els nascuts a Catalunya de pares nascuts a Catalunya
 - els nascuts a Catalunya de pares no nascuts a Catalunya però nascuts a l'Estat espanyol
 - els nascuts a Catalunya de pares no nascuts a Catalunya i no nascuts a l'Estat espanyol
 - els nascuts a Catalunya de pares nascuts i no nascuts a Catalunya però nascuts a l'estat espanyol

Si ens remuntem a tres generacions:

- els nascuts a Catalunya de pares nascuts a Catalunya i avis nascuts a Catalunya
 - els nascuts a Catalunya de pares nascuts a Catalunya i avis no nascuts a Catalunya
 - els nascuts a Catalunya de pares nascuts a Catalunya i avis nascuts dins i fora de Catalunya
 - els nascuts a Catalunya de pares no nascuts a Catalunya però nascuts a l'Estat espanyol i avis nascuts a Catalunya
 - els nascuts a Catalunya de pares no nascuts a Catalunya però nascuts a l'Estat espanyol i avis no nascuts a Catalunya
 - els nascuts a Catalunya de pares no nascuts a Catalunya però nascuts a l'Estat espanyol i avis nascuts dins i fora de Catalunya
 - els nascuts a Catalunya de pares no nascuts a Catalunya i no nascuts a l'Estat espanyol i avis nascuts a Catalunya
 - els nascuts a Catalunya de pares no nascuts a Catalunya i no nascuts a l'Estat espanyol i avis nascuts dins i fora de Catalunya
 - els nascuts a Catalunya de pares nascuts i no nascuts a Catalunya però nascuts a l'Estat espanyol i avis nascuts a Catalunya
 - els nascuts a Catalunya de pares nascuts i no nascuts a Catalunya però nascuts a l'Estat espanyol i avis no nascuts a Catalunya
 - els nascuts a Catalunya de pares nascuts i no nascuts a Catalunya però nascuts a l'Estat espanyol i avis nascuts dins i fora de catalunya
 - els no nascuts a Catalunya
 - la resta

Això ara per ara, perquè a mesura que avancin les quartes generacions d'immigrants –agafant com a referència les immigracions dels 60-, ens haurem de remuntar a una generació anterior, a un origen més llunyà. Segurament, la pri-

mera objecció que apareix davant d'aquesta proposta és que les dades no sempre estan disponibles per poder definir els grups d'aquesta manera, però certament les dades censals ho permeten i en el cas d'altres fonts de dades hem de tenir molt present la necessitat de previsió i construcció d'aquesta variable per poder rendibilitzar molt més els resultats. És per això que a l'Enquesta Panel de Desigualtat i Estructura Social de Catalunya que estem duent a terme a la Fundació Jaume Bofill,¹ hem tingut especial cura a dissenyar el qüestionari per recollir aquesta realitat.

Respecte de les actuacions pertinents per incentivar l'ús del català, penso que hi hem de reflexionar des de dos punts de vista diferents: el de la família i el de la classe social. Malgrat que és evident que s'ha d'incidir en totes les esferes i agents socials, és especialment important incidir en la realitat familiar. És central que coneguem com es desenvolupa la transmissió i l'ús de la llengua a les famílies perquè són la unitat primària de socialització, i malgrat la força dels mitjans de comunicació de masses i de l'escola, acabem reproduint essencialment els valors, les pràctiques, els usos i els costums apresos a casa. Per exemple, sota el meu parer les polítiques adreçades als nens o joves que no incideixen en l'entorn familiar tenen difícil produir un canvi d'ús permanent de la llengua i, el que és més important, de transmissió de la mateixa als seus fills.

A més, el clima social actual ha acabat produint una paradoxa: sembla que ara sigui més urgent i important incentivar l'ús del català entre els nascuts a Catalunya d'origen català que entre la resta de la població. El català està deixant de ser un referent cultural de prestigi entre la població malgrat els 10.000 correus a la Warner. Segurament hi està incidint molt el fet que els agents socials actuals són majoritàriament d'origen forà malgrat que parlin català, i per això també els mateixos catalans adopten majoritàriament l'ús del que podríem anomenar el *castellà social*. Així, arribem al que per a mi ha de ser l'altre gran eix d'anàlisi. Hem de conèixer com cada grup social es posiciona respecte de la llengua, i especialment hem de saber què està passant amb la classe mitjana a Catalunya ja que tradicionalment els seus segments més alts han estat els referents de comportament, adopció de noves modes, usos i costums per a tot el teixit social. És evident que en aquest grup social hi ha hagut un canvi de valors i això està relacionat amb el fet que també el seu origen geogràfic és diferent. Hem de pensar com incidir en aquest grup, perquè són una eina fonamental perquè el català torni a guanyar prestigi o, si més no, no perdi el que encara té. Els nous immigrants, siguin d'on siguin i vinguin d'on vinguin, només aprendran català si és una llengua valorada socialment, situació que ara no es dona.

1. Aquest projecte s'està realitzant des del 2001 i té prevista la finalització el 2004. La mostra és de 2000 llars a tot Catalunya i l'enquesta es realitza a tots els membres de la llar de 16 i més anys, però també es recull informació sobre els menors de 16 anys; això vol dir aproximadament uns 5000 individus. En aquesta enquesta hi ha una pregunta sobre l'ús de la llengua en diversos espais socials.